

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Triplex Theologica, Ad Mentem Præclarissimi
Ecclesiæ D. S. P. Avgvstini, (Cui consonat Doctor
Angelicvs cum Melliflvo,)**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, Anno M.DC.LXXXII.

Responsio. In concursu opinionum contradictoriarum non est licitum sequi minus probabilem faventem libertati, &c. relictâ probabiliore favente legi &c. sive possit dari ignorantia invincibilis legis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-39320

qualis est in concursu sententiarum probabilior, meo iudicio, & intra citandorum accipiendo ly securiorem adversativè, prout opponitur non securæ, qualis est minus probabilis, ut probabitur.

Non dubito, quin plures sint in Societate sententiæ nostræ patrocinantæ, sed sufficiunt horum testimonia, ad probandum, quod memoratus Assertor, iterum, iterumque asserendo, iterum, iterumque vincibiliter, vel invincibiliter erraverit.

His omnibus diligenter perpensis, iudicet prudens lector, an hæc propositio: *Author dissertationis dolosè & per insidias læsit Doctores Societatis*, sit practicè probabilis, stando definitioni asserentis, id est, an nitatur motivo gravis simpliciter momenti, sive potente movere virum pium & doctum, ad assentiendum? & quomodo cohæreat ista propositio cum hac, quæ de eodem habetur in dicta disputatione: *mihî valdè probabile est, Authorem dissertationis sine animi malignitate scripsisse?*

Formavit & publicavit plures practicè scilicet probabiles, de aliis viris, sine addito fundamento, quæ iudicio virorum prudentium etiam omitti debuissent. Scio, quid sentiant de tali docendi modo prudentes, etiam illi, qui traditas sententias non averfantur. Poterat sine his, per quæ auditores & lectores prudentes non ædificantur, nec alliciuntur, sententia defendi. indigere videtur reductione ad aliorum sui Ordinis circumspctionem. His præmissis

Respondeo & dico: in concursu opinionum contradictoriarum non est licitum sequi minus probabilem, faventem libertati &c. relicta probabiliore favente

vente legi &c. sive possit dari ignorantia invincibilis legis naturalis, sive non.

Omiseram in dissertatione de Radice propositionum damnatarum citationem authorum patrocinantium huic sententiæ; contentus Autoritate S. Augustini, de cujus præcipuè mente statueram inquirere. Idem autem disputator in disputatione de conscientia probabili supplere volens defectum asseruit, præcipuos patronos hujus sententiæ esse Jansenistas, & quibusdam viris Ecclesiasticis & religiosis nostræ sententiæ propugnatoribus, diversarum universitatum Doctorum, & aliorum eruditissimorum virorum judicio, doctrina & pietate eminentibus, conatus fuit inurere notam eminentiæ inter Jansenistas. *Adducemus, inquit, argumenta sententiæ negativæ. Primum desumitur ab autoritate eorum, de quibus constat, quod illam sententiam docuerint, & libris editis defenderint, qui valdè laborant, ut S. Augustinum & D. Thomam trahant ad suas partes (ipsi potius veritate proposita amantes trahunt suaviter) de quibus postea. Præcipui patroni sententiæ negativæ sunt Iansenista, quos inter eminent Sinnichius Doctor Lovaniensis, item Ludovicus Montaltius, Prosper Fagnanus, Merenda, Vincentius Baronius, Fictus Philalethes Carmelita Discalceatus, Mercorus, Goneth, Stephanus Gradus, & alij pauci, inter quos recentis dissertationis Theologicæ Author quæ inscribitur ad mentem S. Augustini, de radice intollerabilium &c. propositionum*

Has propositiones tanquam practicè probabiles formavit & audacter publicè asseruit sine ulla proba-
tione

tione addita. Possset hic majori fundamento exclamari: *qualia verba exquiruntur, ut invidia creetur contrariæ sententiæ, & decipiatur simplex lector!* sed audeamus, qualia sint aliorum virorum de citatis & culpatis iudicia. Ut à postremo incipiam Abbatis Stephani Gradii, bibliothecæ Vaticanæ præfecti, libellum de opinione probabili habeo, dedicatum Eminentissimo Card. Cibo, in ipsa urbe Romana, sub hoc summo Pontifice, editum, à S. Congregationis iudicis Consultore, ex commissione Reverendissimi P. Magistri Palatii, lectum & approbatum his verbis: *Librum Abbatis Stephani Gradii viri doctissimi, cum P. honorato Fabri de opinione probabili disputantis diligenter evolui, & attentè perlegi: & argumentum omnium gravissimum disertè, nervosè, atque subtiliter, modestè quoque, & verècundè in eo tractari animadverti. Nihil verò quod sanæ doctrinæ, piisque & Christiani hominis moribus non usquequaque conveniat, reperi &c.* & Magister S. Palatii P. Raimundus Capisuccus, qui modo est Eminentissimus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, iussit imprimi Opus Theologicum P. Goneth adhuc viventis, ut existimo, in Academia Burdigalensi S. Theol. Professoris & Antecessoris, in quo propugnat sententiam de sequenda opinione probabiliore, non solum à privatis Doctoribus, sed à diversarum etiam Academicarum facultatibus summoperè commendatur. *Per omnia, atque quæ facultas Academicæ Parisiensis, sic sunt in hoc opere concinna, & fidei consona, ut nihil nervosius, nihil elaboratius, nihil argutius, solidius nihil. Hujus clypei calatura ad instar veterum, perhibet communia fidei dogmata,*

sensu

*sensa Patrum enodata, morum beneplacita regulata, nil denique desideratur, quo scientissimi evadant sacris innati concertationibus, -- & quia adoptivo jure inter filias suas connumerat Academiam Burdigalensem Alma Facultas Parisiensis, hinc est, quod prae laudatum Professore e-jusdem Academia Gonetium quasi conspicuum inquitinum, benevolentia sua gratia cumulatum voluit, ut qui divinae scientiae apicem nullo refragante calculo, summi sui beneficio ingenij attigisse noscitur. Consonat Academia Burdigalensis his verbis: Quinque Tomos in universam Doctoris Angelici Summam diligenter evolvimus, & quaecunque in illis doctè, perspicuè, & subtiliter agitantur, ad amussim expendent, nihil fidei, nihil pietati, nihil probis moribus adversum; sacris paginis consona omnia judicavimus, -- quae unanimi Studiosorum omnium plausu praelegentem audivimus, ea probamus &c. Nec minoribus laudum encomiis celebratur in compendio suae Theol. Anno proximè præterito in Gallia, & modò Coloniae typis Arnoldi Metternich, in lucem edito, à gravissimis & doctissimis Viris approbato, his & similibus verbis: *Spes altera Ordinis Praedicatorum: Lux nova Theol. Thomistica: Thomas avi nostri, humillimus Dominici filius, ejusque virtutis ditissimus haeres, novatorum oppugnator invictus, Ordinis columen, Patriae decus, gentis suae honos, & gloria Christiani orbis, &c.* Ecce, quàm discrepantia sint aliorum de hoc præclaro patre judicia à judicio opponentis, qui eum inter Eminentes Jansenistas, id est, adherentes propositionibus à Sede Apostolica damnatis, aut eas in dubium revocantes, numerat.*

Opus

Opus P. Julij Mercori ejusdem Ordinis (quod inscribitur : *Basis totius Moralis Theolog. hoc est praxis opinionum limitata*, approbatur à supra citato P. Hieronymo Placentia Societatis Jesu, in Academia Parmensi S. Theol. Professore his verbis: *Librum hunc Reverend. P. Magistri Mercori Ordinis Prædicatorum Inquisitorum Mantuæ, cui titulus, Basis totius Moralis Theol. pari voluptate ac sedulitate jussus perlegi. Cumque sapientissimi Authoris perspicax ingenium, peracre judicium, dicendi claritatem, disputandi methodum, doctrinæ soliditatem, rationum ubertatem, ac robur demiratus, nihil non fidei Catholicæ consentaneum, nihil non ad pietatem præclaro emolumento profuturum invenerim, ut quam citissimè publici fiat juris, exopto. Sentiet Christiana Respublica plurimum se lucubrationibus hisce debere &c. Parma 18. Majj 1658. Hic vir à doctissimo illo Societatis Professore tantoperè laudatus, judicio opponentis, Eminent inter Iansenistas. Ad P. Carmelitam Discalceatum quod attinet, observo pariter librum ejus, qui inscribitur *Triumphus Thomistarum*, ab Ordinario, variisque Doctoribus esse approbatum. Observo præterea, fuisse ab adversariis ejus accusatum, quia in libello, cui titulus: *Thomistarum triumphus in perpetuum firmatus*, approbato, Author ad lectorem sic præfatur: *Quis speravit in Domino & confusus est? libelli mei ab uno hinc anno & amplius fuerunt ad sacram Indicis congregationem delati. Speravit anima mea in Domino, & sustinuit anima mea in verbo ejus, quod ore supremi Vicarii sui de doctrina S. Thomæ Aquinatis, Doctoris Ecclesiæ sti prætulit: præ cæteris excepta Canonica habens veritatem**

sententiarum, ita, ut nunquam, qui eam tenuerit, à trā-
 mite veritatis deviaverit, & qui eam impugnaverit,
 semper fuerit de veritate suspectus. *Qui salvat speran-
 tes in se, eripuit me, -- in sacra Indicis Congregatione
 habita coram Eminentissimis & Reverendissimis S. R. Ec-
 clesie Cardinalibus in Profesto S. Thomæ, unici præcepto-
 ris & informatoris mei evaserunt libelli mei ab omni cen-
 sura immunes, & doctrina eorum approbata ut proba-
 bilis.*

Si ita est, quomodo ergo verificabitur, quòd hic
 Authox sit *Eminens Jansenista*. Sed non indiget me de-
 fensore, ipse vivit, & est me fortior ad pugnandum.

Vincentii Baronii Ordinis Prædicatorum vidi O-
 puscula septem à Doctoribus approbata & laudata
 cum hoc elogio, *quòd se exhibuerit in libris suis ubique
 integrum & castissimum morum præceptorem, quòd vali-
 dus fuerit corruptelarum inductarum impugnator, purio-
 ris & solidioris doctrinae explanator, adversus versatiles
 laxitates &c. quas ille in Jansenio à Summis Pontifi-
 cibus damnatas propositiones docuerit, aut in dubium
 revocaverit, nescio. Opponens asserit, esse Eminen-
 tem Jansenistam, & non probat. Merenda à viris aliis
 vocatur quidem *Eminens*, sed non *Jansenista*, sed in
 Academia Bononiensi *Eminens*, id est, primariæ juris
 Cathedræ moderator. Dicit in sua disputatione, se
 nolle specificare eos, qui fuerint *vagæ probabilitatis patro-
 ni*, quia *charitati consultius, eos præterire, &c. judicio
 virorum prudentium consultius fuisset charitati, &
 justitiæ, si Patres illos præclaros, quorum humilis posset
 esse discipulus, taliter non specificasset, & alia plura om-
 misit.**

mississet. *Circumspectio* defuit. Montaltii libros non vidi. Si fuerit ille Jansenista, saltem in hoc non fuit, si docuerit, non esse licitum in concursu opinionum sequi minus probabilem, faventem libertati, commodo, &c. relicta probabiliore, stante pro lege, quia hæc est doctrina Augustiniano-Thomistica, ut probabitur.

Prosperi Fagnani Opera habeo, Alexandro VII. nuncupata, ex commissione M. Sacri Palatii, modò Eminentissimi Cardinalis Capisucci, lecta à P. Hieronymo Nicolio Romano, Ord. Erem. S.P. Augustini, S. Theol. Lectore, J. U. D. nec non suæ Congregationis in Romana Curia procuratore Generali, & approbata tenore sequenti: *Commentarios sive lecturas in s. Decretalium libros compositas ab Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Prospero Fagnano, Viro integerrimo, ac ob profundam Vtriusque Iuris, aliarumq; scientiarum peritiam, & res in Vrbe præclare gestas nulli prorsus ignoto: ut qui per multos annos sacrarum Congregationum Concilij, & Episcoporum ac Regularium successive fuit, nunc verò S. eisdem Congregationis super statu seu reformatione Regularium, nec non sacra Visitationis simul est à secretis, & insuper S. Pœnitentiaria Apostolica sigillator. Quas lecturas in omnibus inveni consonas orthodoxæ fidei, bonis moribus, S. Canonibus, œcumenicis Concilijs, Summorum Pontificum Constitutionibus, ac S. Congregationum Decretis ac Declarationibus, nec non in penetrandis ac enucleandis intimis, ac genuinis S. textus sensibus adeo singulares & efficaces, ut Iuris Lumen, anima Canonum, difficilis & an fractuosi forensium disceptationum itineris fidißimus, ac certissimus dux, non immeritò*
nuncu-

concupari valeant. -- *Præcipuè admiratus sum insignes de Annatis & Opinione probabili tractatus. -- Quorum alter (id est de Opinione probabili) solidam rationum ac fundamentorum catenam delectatione præcipuam, utilitate præclaram exhibet contra sensim serpentem animarum perniciem, antithodum, remedium q₃ præsentaneum & efficax, &c.* Hic Illustrissimus Vir, & variorum pontificum Minister, tot laudibus, non solum ab hoc approbatore, verum etiam à plurimis aliis gravissimis viris celebratus, iudicio Opponentis, non solum est *Eminens Iansenista*, sed etiam *aures ejus non patuerunt bonis Magistris, & calamus ejus prurivit ad maledicta*, Hæc asseruit, & non probavit, existimans fortè, sicut olim sufficiebat, pythagoram dixisse, ita suam auctoritatem sufficere, ad reddendas hujusmodi propositiones practicè probabiles, cum doceat, unicum etiam virum doctum & probum (nisi torrens Doctorum contradicat) sufficere, ad reddendam propositionem practicè probabilem, si diligens adhibuerit examen, in quo, ut nihil gravius dicam, iudico Opponentem defecisse, & hinc has illius assertiones de viro hoc & aliis prolatas fuisse, absque motivo sufficiente, ad movendum virum doctum & pium, etsi fortè ipsi visum fuerit contrarium; sicut etiam visum fuit illis, qui propositiones damnatas à Summis pontificibus docuerunt, scilicet assertiones suas niti motivo simpliciter gravis momenti. Non fuit satis memor hujus sui dicti: *Qui bona fama possessionem cupit retinere, debet à carpenda bonorum virorum vita abstinere.* Judicet prudens Lector, an de hujusmodi assertis gloriari,

fit in Domino gloriari? *Sic oportet &c.* scio, ubi, quis, & coram quibus &c.

Sinnichius Doctor Lovaniensis (quem primo loco ponis inter eminentes Jansenistas,) scripsit Opus, cui titulus est: *Saul Exrex, & Goliathismus profligatus*, à pluribus viris doctis laudatum, & Librorum Censore ordinario approbatum. An hic vir, post Summorum Pontificum bullas, docuerit propositiones damnatas, aut eas in dubium revocaverit, mihi non constat. Unusquisque præsumi debet bonus, donec probetur esse malus. Opponens asseruit, & non probavit. Dixi *propositiones damnatas &c.* quia si illos vocet Jansenistas, qui tradunt doctrinam, quamcunque à Jansenio etiam traditam, & non prohibitam, posset etiam ipse vocari Jansenista, imò Lutheranus & Calvinista, cum plura doceat, & credat, quæ ipsi verè docuerunt. Non enim omnia à talibus asserta, fuerunt falsa & hæretica; sed fuerunt vera mixta falsis, juxta illud S. Augustini lib. 3. *Quæst. evang. c. 4. Nulla falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermisceat.*

Si igitur liceat cum hæreticis & gentilibus in aliquibus, si vera sint, sentire, cur non cum viro Catholico, qui omnia ecclesiæ Catholicæ & Sedis Apostolicæ Censuræ submitit, etsi in aliquibus fuerit sine pertinacia lapsus, quod & sanctis patribus accidit. Qui argumentantur hoc modo, tam efficaciter concludunt, quam si probarent, Authorem aliquem esse Jansenistam ex hoc, quòd in eo legerint nomen, *Augustinus*, eò quòd hoc etiam in libro Jansenii habeatur. Unde hujusmodi impertinentibus assertis non terrentur viri
cordati

cordati à defensione antiquæ doctrinæ. *Quidam importuni*, (inquit Contensonius, vir doctus & pius Ordinis Prædicatorum) & *impertinentes recentiores*, argumentis destituti, sententiam negantem, dari ignorantiam invincibilem juris naturalis, Iansenismi pueriliter insimulant, & sicut icterio laborantibus, sufflavus semper & ubique color occurrit: ita illi, quamvis sententiam suis præjudicijs adversam Iansenismi, & novi dogmatis ineptissimè notant. Pueriliter & ignoranter nostra sententia author fingitur Iansenius, atque impertinenter tam antiquæ doctrinæ Iansenismi nota inuritur, ut illi vulgò creetur invidia, -- fortè Iansenista fuerunt Alexander de Hales, Gratianus, Durandus, Alphonsus à Castro, Antiochodorensis, Albertus Magnus, Gabriel, Hugo Victorinus, Guilielmus Parisiensis, Adrianus, S. Bonaventura, (& ipsemet S. Augustinus, D. Thomas, & S. Bernardus.) Fortè Iansenista fuit Gerson, qui lib. de vita spirituali, lect. 14. coroll. scripsit: Quidquid sit de ignorantia facti, aut juris humani positivi, concors est sententia, nullam in his, quæ legis divinæ sunt, cadere ignorantiam invincibilem. (Adde Guilielmum Estium, qui in 2. dist. 22. §. 9. ait: Inter jus naturale & positivum hoc est discriminis, quod jus naturale obliget omnem hominem, quatenus rationem participat, absque alia ulteriori obligatione. -- Ex quibus patet, ignorantiam legis naturalis semper peccatum esse, sive externa accesserit doctrina, & instructio, sive non.) Certè nisi præjudicatarum opinionum amor adversus antiquæ doctrinæ studium invalescat, si ad illam, quæ Theologos decet, æquitatem nos reducamus, semotis odio, contentione & litibus, quibus omne

judicium exoculatur, fatebimur, sententiam nostram ab omnibus Theologiae luminibus longè ante Iansenium uno fuisse ore predicatam; & cum tot habeam securitatis fidejussores, libenter cum Augustino dixerim arguenti, VIDE, CUM QVIBVS SIT MIHI CAUSA COMMVNIS, QVAM NVLLA CONSIDERATIONE SOBRIA PVL-SARE CALVMNIIS ET EXPVGNARE CONARIS. Hac Contensonius.

Audiamus, quos Jansenistas citet culpatus ab Opponente Gonethus, pro sua sententia negativa in Manuali recenter edito, supra laudato, Respondeo, inquit, negativè cum pluribus tum antiquioribus, tum recentioribus Theologis & Casuistis pietate ac eruditione clarissimis. Ita enim docet s. Antoninus l. p. tit. 3. c. 10. Reg. 4. Scotus infra referendus, Gabriel in 4. dist. 15. q. 8. art. 3. dub. 2. in 3. probat. 1. conclus. Sylvester V. Opinio, qu. 2. Conradus de contractibus, tractatu 7. qu. 100. conclusione 1. Corduba in suo questionario lib. 2. qu. 3. Navarrus in summ. Hispan. c. 28. addit. ad num. 183. c. 27. ut citat contrariae opinionis assertor. Sanchez in Decal. lib. 1. c. 9. num. 13. Adde ex Contensonio, Henricum Gandensem, quodlibeto 4. q. 33. Gersonem tract. 39. art. 10. Joannem Majorem in prol. 4. sent. qu. 2. Adrianum in quaest. de restitut. panormitanum, in c. capellanus, de feriis. Adde Cajet. in sum. V. Opinionis usus. Solum l. 3. de just. q. 5. a. 5. Tabiena V. Opinio. plures ex recentioribus refert laudatius Goneth in Clypeo suo, uti & Ordines religiosos, qui in suis Constitutionibus aut Capitulis Generalibus suis subdicitis praeceperunt, ut in controversiis sequantur opiniones
magis

magis probabiles: inter quos Ordines numerat Ordinem Sanctissimæ Trinitatis, Theatinorum, imò & suum, quem ait ex summi Pontificis Alexandri septimi præscriptione in Comitibus Generalibus Anno 1656. sic decrevisse: *Caveant ab omni pruritu exoticarum, minusque cum littera S. Thomæ coherentium opinionum; præcipue verò in moralibus, ubi pressius de salute ac indemnitate animarum agitur. Porro in his studeant omni cautela evitare opiniones laxas, novas, ac parum tutas, abstineantque à paradoxis monstris recentium placitorum, seu problematum, quæ magis vanitati, ac periculosa ostentationi militant, quàm veritati. Denique satagent non tantum fidelissimè in omnibus adherescere sanæ doctrinæ Angelici nostri Præceptoris, quam ille ex limpidis ac incorruptis sanctorum Patrum fontibus integerrimè in alveos suorum operum corrivavit, &c.* Si talia referrem fuisse ordinata à Superioribus Societatis, opposuisset, me dolosè, & per insidias læsisse Doctores Societatis. An hos præclarissimos viros ex universo Christiano Orbe congregatos, sententiæ, quam tuemur, per sua decreta patrocinantibus numerabit etiam inter Jansenistas? patet ex his, quàm verè dixerit, esse tantum pauculos viros bonos hujus sententiæ propugnatores serios. Annumerandus quoque est patrocinantibus huic nostræ sententiæ Dominicus Gravina, ex Ordine etiam Dominicanorum, qui libro 4. sui Cherubim paradisi ait: *Sunt qui putant ad sequelam cujuscunque opinionis salvari se posse in conscientia, qui tamen tuti non sunt, & ad inferos tendunt, -- quantum ad nonnullos scriptores, sunt, qui sub specie opinionis probabilis venditarunt multa, quæ ab-*

stinentiam & jejunia pessundant, pudicitiam emolliunt, prudentiam hujus seculi extollunt, & justitiam, tam distributivam, quam commutativam pervertunt, &c.

Possit & numerari inter patrocinantes ex eodem Ordine Joannes à S. Thoma. Licet enim disp. 12. in 1, 2. art. 3. videatur favere sententiæ minus probabili, tot tamen adhibet limitationes & cautelas, ut omnibus consideratis possit inter tutas numerari. Ubi inter cætera docet, *Sanctorum doctrinam alijs esse præferendam*, & deplorat modernorum Caluistarum laxitatem, atque *juxta Apostoli impletum vaticinium, coacervari magistros prurientes auribus, & acervi nomine multitudinem laxorum esse ab apostolo figuratam*, &c. Et alii existant in hoc religiosissimo Ordine vagæ probabilitatis impugnatores præter citatos.

Ex Ordine S. Francisci FF. Minorum Conventualium junge recens creatum Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Eminentissimum, Laurentium Bramcatum, de Laurea, qui Stephano Gradio Author fuit, ut perseveraret in concepta sententia de non sequenda minus probabili, &c. ut ipse testatur in supra citato Opusc. c. 31. dicens: *Authores gravissimos habeo in ea (id est sententia de probabiliore &c. sequenda) qui me ad perseverandum in suscepto proposito verbis amantissimis adhortantur, --- alter horum est Laurentius Bramcatus de Laurea, collega in præfectura Bibliothecæ Vaticanæ meus, --- Vir excellenti ingenio, exquisitaq; doctrina: ad hac usum maximarum rerum, quibus ille tum ratione sui muneris dicenda in Conventu Cardinalium S. Officij sententia, tum extra Ordinem à Principe, Patribusq; penè quotidie*

adhibetur, vetus istius vestrae rationis (id est, sententiae de tuto sequenda minus probabili &c.) adversarius, ut egregia ejus ingenij monumenta publicae luci commissa declarant; nempe in Comment. ad lib. 3. sentent. tom. 2. disp. 11. art. 4. §. 3.

Puto hæc sufficere, pro informatione eorum, qui allegata verba scripserunt, legerunt aut lecturi sunt, de patrocinantibus Iansenistis & pauculis viris bonis &c. Nunc ad probationes conclusionis procedendum est.

Probatur primò: Quia in primis taliter operans, juxta opinionem minus probabilem & stantem contra legem, non excusatur per ignorantiam invincibilem; quia talis ignorantia Juris naturalis &c. Non datur secundum S. Doctorem, ut constat ex §. præced. & quamvis daretur, hic tamen pro excusatione allegari non posset, ut patebit ex infra dicendis, ergo &c.

Probatur secundò: Quia si ille, qui in concursa opinionis probabilis, & probabilioris faventis Legi, eligit minus probabilem, faventem libertati, non peccet, ideò est, quia cum agit quisque, quod ei videtur probabile, non peccat; sed hoc est contra S. Augustinum, ergo &c. Major est doctrina Opinatorum sive Probabilistarum tam Recentiorum, quam antiquorum, quorum, testante S. Augustino lib. 3. cont. Acad. c. 16. hoc fuit axioma: Cum agit quisque, quod ei videtur probabile, nec peccat nec errat. Minor probatur ex dictis S. Augustini ibidem, sic enim discurret: Id igitur audiens adolescens, id est memoratum axioma, insidiabitur pudicitiae uxoris alienae: Te te consulo M. Tulli, de adolescentium moribus, vitæque tractamus, cui educanda

atque instituenda omnes illa litera tua vigilaverunt. Quid aliud dicturus es, quam non tibi esse probabile, ut id faciat adolescens? At illi probabile est --- adulterabit igitur ille juvenis conjugem alienam. Qui, deprehensus si fuerit, ubi te inveniet, a quo defendatur: quanquam etiam, si inveniat, quid dicturus es? Negabis profecto. Quid si tam clarum est, ut frustra inspicere? Persuadebis nimirum tanquam in Cumano Gymnasio, atque adeo Neapolitano, nihil eum peccasse, imò etiam nec errasse quidem, non enim faciendum esse adulterium pro vero sibi persuasit, probabile sibi occurrit, secutus est, fecit: --- iste autem maritus homo fatuus perturbat omnia litibus, pro uxoris castitate proclamans --- hoc illi iudices, si intellexerint, aut negligent Academicos, & tanquam crimen verissimum punient, aut eisdem obtemperantes verosimiliter hominem probabiliterque damnabunt, ut jam quid agat iste Patronus, prorsus ignoret. Cui enim succenseat, non habebit, cum omnes se nihil errasse dicant, quando non assentientes id, quod visum est probabile, secerint. --- Taceo de homicidiis, parricidiis, sacrilegiis, omnibusque omnino, quae fieri aut cogitari possunt. Flagitiis, aut facinoribus, quae paucis verbis, & quod est gravius apud sapientissimos iudices defenduntur. --- Quomodo enim non facerem, quod probabile visum est. Qui autem non putant ista probabiliter persuaderi posse, legant orationem Catilinae, qua Patria parricidium, quo un continentur omnia scelera, persuasit. --- Illud est capitale, illud formidolosum, illud optimo cuique metuendum, quod nefas omne, si hac ratio probabilis erit, cum probabile cuiquam visum fuerit, esse faciendum, tantum nulli quasi verò assentiatur, non solum sine sceleris, sed etiam sine erroris vituperatione committatur. Per-

Perpendenti diligenter hunc S. Patris discursum , & ex antiquorum opinatorum principiis deducta Corollaria , conferentique cum Confectariis à summis Pontificibus jam proscriptis, & aliis, quæ ex modernorum Opinatorum doctrina irreperunt , in scholas Christianas, posset videri S. Patrem fuisse raticinatus, & prædixisse Recentiorum futuros abusum. Imò moderni quidam laxiores sunt istis antiquis , licet enim hi contra Philosophiam Christianam docuerint, nullam ulli auctoritati inesse vim movendi intellectum sapientis, & neminem posse ad latitantem veritatem & scientiam inquirendo pervenire, & hac de causa justam sibi conflaverint invidiam, non tamen docuerunt, sistendum esse in minus probabili seu verosimili qualicumque in occursum verisimilioris : Sed veritatem sapienti suo , ut S. Augustinus ait lib. 3 cont. Academ. c. 1. Summo conatu inveniendam esse professi sunt, idque illum agere sedulo. Sed quoniam vel lateret obruta, vel confusa non emereret, ad agendam vitam, id eum sequi, quod probabile ac verosimile ei occurreret. Quæ quibusdam probabilistis fuerint visa verisimilia , sive niti motivo potenti determinare intellectum , ad prudenter assentiendum , constat ex querelis supra laudatorum Pontificum de compluribus opinionibus Christiana disciplina relaxativis , & animarum perniciem inferentibus partim suscitatis , partim noviter ortis , & de humana luxuriantium ingeniorum licentia excrefcentia , de modo opinandi in rebus ad salutem pertinentibus, alieno omnino ab Evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, de via salutis , quam veritas Deus arctam esse definivit, in animarum

marum perniciem nimium dilatata &c. tum ex opinionibus ipsis ab utroque Pontifice proscriptis. De huiusmodi probabilistis (cujuscunque sint, fuerintque status & Ordinis) mihi sermo est, dum modernos quosdam dico laxiores fuisse probabilistis antiquis. Qui talis non est, cur mihi irascitur verum cum Pontificibus dicenti? *Quis*, inquit opponens, *unquam fuit tam insciti calami, ut adulteria velut probabiliter licita defenderit? si deliris Academicis de talium inhonestate non constabat, at nobis constat &c.* Cujus, quam sciti, & quam casti calami in ista materia aliqui fuerint, constat ex præpositionibus proscriptis, imprimis ab Alexandro 7. V. G. *Molities, Sodomia, & Bestialitas, sunt peccata ejusdem speciei infima, ideoque sufficit decere in confessione, se procurasse pollutionem: non est obligatus concubinarium ad eijciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij &c.* Deinde ab Innocentio XI. *tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur: molities jure natura prohibita non est, unde, si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali: copula cum conjugata consentiente marito, non est adulterium &c.* Hæc & similia docuerunt Authores istarum propositionum, quia videbantur illis niti motivo satis magni momenti, ad movendum virum prudentem, etsi revera tale motivum non esset.

Sed replicabit ille, se propugnare sententiam probabilistarum rigidorum, asserentium, requiri ad hoc,

ut

ut propositio sit strictè & practicè probabilis, ut motivum non solum videatur tale, sed re ipsa sit tale, ut virum doctum & prudentem, omnibus consideratis, valeat movere & determinare ad prudenter assentiendum. Sed per huiusmodi responsiones nondum tollitur difficultas. Hoc est enim, quod quæritur: an scilicet in concursu & conflictu minus probabilis, &c. stantis pro libertate, & utilitate, atque probabilioris stantis pro lege naturali aut positiva motivum minus probabilis revera censi possit tale, ut intellectum viri docti & pii (qui omnibus sine passione diligenter examinatis, iudicat esse verisimilius, quod minus probabilis &c. sit falsa & contra legem Dei) an inquam possit determinare ad prudenter assentiendum? hoc est enim quod, salva reverentia viris gravissimis contrarium modestè defendentibus debitâ negamus; esto motivum esset tale, ut extra concursum & conflictum intellectum talis viri posset determinare. Neque putamus per recursum ad *propositiones reflexas*, & *reflexò reflexas* sufficienter evadi. Sed de his infra. Dixi in dissertatione de radice damnatarum, huc quadrare *Exemplum Mercatoris, cuius meminit, magnus ille Opinator Cicero de offic. lib. 3. ubi sic discurret: incidunt sepe causa, cum repugnare utilitas honestati videatur, ut animadvertendum sit, repugnerne planè, an possit cum honestate conjungi: Ejus generis hæ sunt quæstiones, exempli gratia: si vir bonus Alexandria, Rhodum magnum frumenti numerum advexerit, in Rhodiorum inopia & fame, summaque annona caritate: si idem sciat, complures mercatores Alexandria solvisse, navesque in cursu frumento onustas pe-*

senses

tentes Rhodam viderit, dicturusne sit id Rhodiis, an silentio suum quam plurimo venditurus, sapientem & bonum virum fingimus: de ejus deliberatione, consultatione quarimus; qui celaturus Rhodios non sit, si id turpe judicet, sed dubitet, an turpe non sit. Subjungit Cicero duorum Philosophorum sententias, videlicet Diogenis Babylonii, & Antipatri, quorum ille sensit, mercatorem posse silere, & frumenta quam plurimo vendere, hic verò, debere eum id Rhodiis revelare, & uterque nixus fuit ratione probabili, at unus probabiliore. In hujusmodi causis, inquit, aliud Diogeni Babylonico videri solet, magno & gravi stoico: aliud Antipatro, discipulo ejus, homini acutissimo. Antipatri, omnia patefacienda, ut ne quid omninò, quod venditor novit, emptor ignoret: Diogeni, venditorem, quatenus jure civili constitutum sit, dicere vitia oportere: cetera sine insidiis agere; & quoniam vendat, velle quàm optimè vendere. Advexi, exposui, vendo meum, non plura, quam ceteri, fortassis etiam minoris, cum major est copia, cui sit injuria? Exoritur Antipatri ratio ex altera parte: quid agis? Tu, cum hominibus consulere debeas, & servire humana societati, eaque lege natus sis, & ea habeas principia natura, quibus parere, & qua semper sequi debeas, ut utilitas tua communis utilitas sit: vicissim & eque communis utilitas tua sit, celabis homines, quid his adsit commoditatis, & copiae? Respondebit Diogenes fortassis sic: aliud est celare, aliud tacere. Neque ego nunc te celo, si tibi non dico, quæ natura Deorum sit, quis sit finis bonorum, quæ sibi plus prodesse cognita, quam civici utilitas. Sed non quidquid tibi audire utile est, idem mihi dicere necesse est. Imò verè, inquit ille, necesse

esse est; siquidem meministi, esse inter homines conjunctam societatem. Memini, inquit ille, sed non ista talis societas est, ut nihil suum cuiusque sit; quod si ita est, ne vendendum quidem quidquam est, sed donandum. Concursum & conflictus hic est oppositarum opinionum, quarum una altera est probabilior & tutior; una stat pro lege & honestate, altera pro utilitate. Probabilista Diogenes asserit, licitum esse operari juxta faventem commodo, relicta tutiore, Antipater suadet oppositum, & hanc sententiam tanquam solam honestam & bono viro dignam esse tenendam & practicandam judicavit. Cicero ibidem his verbis: *Non igitur videtur Frumentarius ille Rhodius celare emptorem debuisse. Neque enim id est celare, quidquid reticeas, sed cum, quod tu scias, id ignorare emolumentum tui causa velis eos, quorum interest id scire. Hoc autem celandi genus quale sit & cuius hominis quis non videt? Certè non aperti, non iusti, non viri boni, sed versuti potius, obscuro, astuti, fallacis, malitiosi, callidi, veteratoris, vafri. Hæc tot & alia plura nonne inutile est vitiorum subire nomina?*

Existimo, si in simili casu Mercator Christianus consuleret quosdam ex modernis Casuistis, mitius & sibi commodius accepturum responsum.

Exemplum de mercatore non magis putat opponens quidam quadrare ad intentum meum, quam quintam in curru rotam; additque, plus laudari ethnicum oratorem, quam D. Thomam, eò quod hic 22. q. 77. a. 3. ad 4. dicat: *Venditor, qui vendit rem secundum pretium, quod invenit, non videtur contra justitiam facere, si quod futurum est (id est, copiam mercium ad futuram)*

non exponat : si tamen exponeret , vel de pretio subtraheret, abundantioris esset virtutis, quamvis ad hoc non videatur teneri ex iusticia titulo. Intentum meum in hoc §. est probare, quod non liceat sequi probabilem, stantem pro libertate & commodo, relicta & probabiliore sententia favente legi, eumque in finem ipsos etiam ethnicos lumine fidei destitutos ostendi, agnovisse, id simpliciter non licere. Idem exemplum mercatoris adducit etiam Petrus Arragon Ordinis nostri olim in Academia Salmanticensi publicus Professor in comment. in q. & art. cit. D. Thomæ, in probatione sententia Medinæ, qui sine limitatione c. de rest. q. 35. sicut & Gabriel in 4. d. 15. q. 11. art. 3. d. 6. & Bart. in L. quæro ff. de act. empt. & Glossa in legem contra leg. ff. de legibus, & Conradus de contractibus q. 66. negat id unquam licere mercatori vendenti. Quæro ab oppo-
nente, an, si quis mercator Coloniam annonæ caritate laborantem adduceret magnam frumentorum copiam, sciens, proximè ad futuros multos similes mercatores, & pretium valdè notabiliter imminutum iri. occurrenti ad ripam Rheni aut alibi v. g. pistori alicui aut alteri hoc ignorantia volenti parato pretio totam illam quantitatem emere, ad servandam, vel aliis vendendam, post modicum tempus ingens damnum passuro, & ad paupertatem redigendo, ob talem emptionem, an inquam licitè possit *silentio suum quam plurimo vendere*? Quæro, an rigidus hic probabilista per applicationem regulæ suæ de reflexis, & reflexo reflexis, vellet huiusmodi venditorem, si siluerit, ab omni peccato pronuntiare liberum? sed dicit: *S. Thomas talem ab-*
solvis

solvit loco citato. Legi articulum, perscrutatus sum, non invenio, nec colligo ex citatis verbis. Dicit quidem S. D. *sibi videri, non facere contra justitiam, &c.* sed non negat, facere contra alias virtutes. Qui Deum & proximum amat, bono proximi consulit, & ad hoc tenetur lege charitatis, quando sine magno detrimento potest. *Advertat jam Lector prudens, an hæc propositio sit vera, aut practicè probabilis: Ethnicus Orator plus hæc quàm D. Thomas laudatur? Si Opponens in docendo ubique esset tam sollicitus de honore S. Thomæ in amplectendis ejus sententiis, non doceret contra S. Thomam, esse licitum in conflictu contradictoriarum sententiarum sequi minus probabilem, &c.* ut nihil dicam de aliis sententiis, neque patrocinantes huic sententiæ Thomistas numerasset inter Eminentes Jansenistas.

Probatur tertiò: Secundùm Probabilistarum principia, qui in concursu opinionum contradictoriarum, sequitur minus probabilem, relictâ probabiliore specificante actum pro illicito, sive pro prævaricatione legis Dei, & adversante S. Scripturæ, prudenter operatur, etsi à parte rei illa, quam sequitur, legi & Scripturæ adversetur, &c. Sed huic doctrinæ adversatur doctrina S. Augustini; ergo secundùm S. Augustinum non est licitum sequi opinionem minus probabilem relictâ tutiore & probabiliore. Minor probatur ex epist. 7. ad Marcell. in qua ait S. Doctor: *Si ratio contra divinarum Scripturarum auctoritatem, quamlibet acuta sit, fallit verisimilitudine, nam vera esse non potest; ergo.*

Hic quasi non capiens probationis efficaciam, inquit: *Quorsum? an divinarum Scripturarum auctoritas repugnet sententiæ probabilistice?* Omnino sic putamus, & ut existimo, non erramus; sed de hoc hic non est quæstio; sed quæstio est, an in concursu contradictoriarum sequens minus probabilem à parte rei contrariam authoritati Scripturarum, per verisimilitudinem, sive minorem illam probabilitatem, secundum Augustinum excusetur à peccato, & responsum est, non excusari, sed doctrinam ejus esse contrariam Probabilistis illis afferentibus, licitam esse sequi minus probabilem in dicto concursu, etsi sequens judicet verisimilius esse, quòd agat contra legem Dei naturalem aut divinas positivas in sacra Scriptura contentas. Talis enim non potest allegare ignorantiam invincibilem pro excusatione, cum non fecerit id, quod probabilius judicavit esse legi conforme.

Probatur quartò: quia secundum S. Augustinum in rebus ad salutem animæ spectantibus non est licitum *certis præponere incerta*; sed qui eligit minus probabilem opinionem, quam ipse probabilius judicat esse contra legem naturalem & æternam Dei, præponit in rebus ad salutem animæ spectantibus incerta certis; ergo illicitè operatur. Major quæ continet axioma Theologorum, à S. Augustino traditur in variis locis, signanter Homil. 41. ubi agens de rebus ad salutem animæ spectantibus, dicit: *Tene certum, dimitte incertum*. Et juxta illam doctrinam volentibus baptizari, & dubitantibus, an in Ecclesia Catholica, aut apud Donatistas sit accipiendus Baptismus, suadet
lib. I.

lib. i. de Bapt. contr. Donat. c. 3. esse accipiendum tantum in Ecclesia Catholica: Duo, inquit, dicimus esse apud Donatistas Baptismum, non autem illic rectè accipi. Horum duorum illi unum magnoperè affirmant, id est, esse ibi Baptismum, non autem illic rectè accipi, nolunt fateri. -- Esse in Ecclesia Catholica Baptismum, & rectè illis accipi, & apud Donatistas non rectè, nos tantum dicimus, esse verò Baptismum, & apud Donatistas, & illi asserunt, & nos concedimus. Quisquis ergo vult baptizari, & certus est, iam sibi nostram Ecclesiam ad Christianam salutem esse eligendam, & in ea sola prodesse Baptismum Christi, etiamsi alibi receptus fuerit, sed ideo in parte Donati vult baptizari, quia esse ibi Baptismum non illi soli, nec nos soli, sed utrique dicimus, attendat. --- si enim nos eligit sequi in ihs, quæ illi non dicunt. --- Satis est nobis, quod ea præponat, quæ soli dicimus. Esse autem in Catholica Baptismum nos dicimus, illi non dicunt: rectè accipi in Catholica Baptismum nos dicimus, illi non dicunt. -- Hic ergo SECURUS accipiat, ubi & esse & accipi CERTUS est. Illic autem non accipiat, --- quanquam etiam, si dubium haberet, non illic rectè accipi, quod in Catholica rectè accipi certum haberet, graviter peccaret IN REBUS AD SALUTEM ANIMÆ PERTINENTIBUS, VEL EO SOLO, QUOD CERTIS INCERTA PRÆPONERET. Et cap. 5. ait: Incertis certa præpone. --- Accipere in parte Donati, si incertum est, esse peccatum: quis dubitet certum esse peccatum, non ibi potius accipere, ubi certum est, non esse peccatum? Quæ doctrina confirmatur adhuc ex lib. de morib. Eccl. c. 3. ubi ait: Oportet omnem

hominem, quod optimum est, sequi; id est, accipiendo optimum Theologicè, prout opponitur alicui malo. Estque hæc Augustini regula, quod *in dubio sit eligendum tutius* advertativè acceptum, à Jure Canonico canonizata C. ad audientiam, C. significasti, C. Petio. de homicidio. C. si quis positus, de pœnit. Dist. 7. & C. si quis autem, ibidem, de quibus fusiùs agit Prosper Fagnanus in C. Ne innitaris, de Constit. probatque solidè, non habere tantùm vim consilii, sed præcepti, eò quòd homo teneatur dubiam conscientiam deponere, & omnis in operando sequens minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, habeat talem conscientiam, & ex opposita doctrina deducit plurima absurda.

Minor etiam probatur, quia ille, qui taliter operatur, amplectitur opinionem, quam ipse probabilius judicat esse falsam, & legi contrariam, relictâ illâ, quam judicat esse probabiliorem, & remotam à periculo peccati: Ergo præponit incerta certis, & exponit se periculo peccandi; imò operatur contra proprium iudicium, nolens intelligere, ut benefaciat; intellectus quippe tendit ad indivisibilem veritatem, veluti corpus grave ad centrum suum, & ad hanc inveniendam semper enititur, opinionibusque illi vicinioribus adhæret.

Ad hæc respondet Opponens, *juxta doctrinam à se traditam, semper tenendum esse certum, & evidens dictamen practicum, sine quo operari nunquam licet, an plus docuit Augustinus?* Accepto responsum, & infero: ergo nunquam licet in concursu opinionum contra-

dicte.

dictoriarum, quales sunt hæc V. G. pingere in die festo, est opus servile, pingere, &c. non est opus servile, relicta probabiliore stante pro lege, sequi minus probabilem, stantem pro libertate aut commodo &c. Qui enim dubitat, an opinio, quam sequitur, sit vera, & legi conformis, non habet tale iudicium certum & evidens, & hinc tenetur sequi hoc, quod est tutius, etiam secundum adversarios, nisi veritatem investiget, dubiumve deponat; ergo à fortiori non habet ille dictamen certum & evidens, qui in memorato concursu sequitur minus probabilem &c. Probatur consequentia: quia talis plusquam dubius est, an sit licitum, quod facit. Probatur assumptum: quia dubitans, vel habet rationes æquales, pro & contra, vel nescit, cujus partis rationes sint probabiles, &c. sed sequens minus probabilem, &c. iudicat verisimilius esse, quod pars, quam sequitur, sit falsa, & legibus Dei contraria; & ut Celladius ait, *virtualiter dicit: sive Deus velit, sive Deus velit, volo hoc facere*; ergo plus quam dubius est de veritate: neque dubium deponere prudenter potest ob reflexas, ut ostenderur.

Confirmatur; qui laborat ignorantia vincibili legis, non habet iudicium certum & evidens practicum; sed qui sequitur in concursu minus probabilem &c. laborat ignorantia vincibili; ergo non habet iudicium certum & evidens practicum. Major conceditur ab adversariis. Minor probatur; quia, qui dubitat, secundum Terillum, & alios, laborat ignorantia vincibili legis, sed qui in concursu sequitur minus probabilem, &c. dubitat, imò, ut jam probatum est, plusquam

quam dubius est, cum iudicet sententiam, quam sequitur, plus habere falsitatis, quam veritatis, & dubitanti utraque æquè vera videatur; ergo vincibiliter ignorat, imo sufficienter vicit ignorantiam per hoc, quòd iudicet, probabilius esse, quòd illa, quam sequitur, sit falsa. Si dixeris, quòd sequens minus probabilem, excludat dubium per hoc, quòd reflectat se, & reflexò reflectat supra præmissas reflexas & directas. Respondeo, etsi millies se reflectat super directas probabiles & incertas, & super reflexum iudicium de incertis, non habebit per hoc iudicium practicum certum, & evidens, cum à præmissa directa, incerta, & obscura in reflexã certitudo & evidentia, qua caret, derivari non possit; ac proinde nec à reflexa in reflexo reflexam. Sed de his infra latiùs.

Quid plus docuerit Augustinus, constat ex dictis, magisque constabit ex dicendis. Augustinus regulas Probabilistarum modernorum *de reflexis & reflexo reflexis &c.* ignoravit, & docuit, quòd in rebus ad salutem spectantibus, debeamus tenere certum, & dimittere incertum, id est, sequi probabiliorem, & tutiorem sententiam, demissã minus probabili, & non tuta in concursu &c.

Optat Probabilista, *ut Improbabilista* (tali elogio honorat adversarios suos, volens indicare, eorum sententiam esse improbabilem) *intelligent, bene docere, & facere.* Ago gratias pro pio illo voto, & desiderio, & opto in eundem finem huic Probabilistæ gratiam efficacem, quæ ei in pluribus defuit; alioquin plura omisisset, quæ in memorata disputatione asseruit, sine
motivo

motivo prudentiæ. *Iudicet prudens Lector.*

Probatum quintò: secundum S. Augustinum lib. 22. de Civit. Dei, c. 23. *Habent iusti in hac vita, præter mala bonis, malisq; communia, etiam proprios quosdam labores suos, quibus adversus vitia militant, & vigilijs continuis excubant, ne opinio verisimilis fallat, ne decipiat sermo versutus, ne se tenebra alicujus erroris offundant, ne, quod bonum est, malum, aut quod malum est, bonum esse credant; Sed si licitum esset, sequi opinionem minus verisimilem, relictâ verisimiliore, & tutiore, non esset iustis necessarius continuus ille labor, & vigilantia &c. ne opinio verisimilis fallat, ne se tenebræ erroris offundant, ne, quod bonum est, malum, aut quod malum, bonum esse credant, eò quòd frequentes opinionem probabilem, semper prudenter operarentur, formato scilicet dictamine pratico certo, & evidente, ex incertis & obscuris reflexe cognitis, & ad talem cognitionem reflexam reflexione. Sed hanc artem non noverunt sancti Viri.*

Respondet Opponens ad locum Augustini, *Se excubare, ut deset bonos pastores, ne populus pretioso nimis sanguine redemptus, à suavi jugo Christi avehatur, &c.* Laudo intentionem, & respondeo, Discipulos S. Augustini, & S. Thomæ, &c. incubare, ne porta, quam Deus voluit esse angustam, nimium dilatetur, ne nimium complanetur salatis iter, ne intuitu utilitatis & commodi temporalis, spretâ sententiâ tutiore & probabiliore, favente legibus, populus Christi sanguine redemptus, sequens tinctas colore aliquo minoris probabilitatis sententias, existimet viam ad cælum esse

faciliorem & latiore, quàm Veritas Deus eam esse definivit, ne intret latam portam & viam spatiosam, quæ ducit ad perditionem; & hinc docent cum S. Augustino, & S. Thoma, & aliis, non licere sequi minùs probabilem, & non tutam in concursu contradictoriarum, de cuius veritate operans non solùm dubitat, sed iudicat probabilius esse, quòd falsa sit, & legi Dei contraria. Unde glorianti Caramueli & deprædicanti in Theol. Reg. Ecclesiæ Catholicæ fœlicitatem, ob introductas à Recentioribus benignas opiniones, sine quibus plurimi fuissent damnati, meritò respondet Mercorus: Si nova huic fœlicitati Ecclesiæ, quam supponit hic Author, esset laudendum, quòd ab Opinatoribus fideles ad lauream empyream promoverentur facilius, esset simul condolendum infœlicitati Ecclesiæ seculorum antecedentium, quibus hac janua cœli foret clausa.

Cui sententiæ in hac controversia faveat S. Bernardus, constat ex sermone, *quomodo voluntas nostra subiiciatur voluntati divinæ*: sic enim Mellifluus Doctor discurret: *Rogo vos fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit, quod utilius possitis audire. Vbi certa est Dei voluntas, omnino nostra sequatur, in his videlicet, de quibus certum aliquid in Scripturis invenimus, aut ipse Spiritus manifestè clamat in cordibus nostris, quid sentiendum sit: hac approbemus indubitanter, & appetamus, quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed ea omnibus modis odisse debemus, de quibus certum est, quòd oderit ea Deus. -- IN HIS VERO REBUS, IN QUIBUS NIHIL CERTI POSSUMUS INVENIRE, NIHIL CERTUM VOLUNTAS NOSTRA DEFINIAT.*

NIAT: PENDEAT INTER UTRUMQUE,
AUT CERTO NEUTRI PARTI NIMIS IN-
HÆREAT, COGITANS SEMPER, NE FOR-
TE ALTERA. PARS DEO MAGIS PLA-
CEAT, ET PARATI SIMUS VOLUNTA-
TEM EJUS SEQUI, IN QUAMCUNQUE
PARTEM NOVERIMUS EAM INCLINARI.

*Judicet prudens lector, an ille, qui in conflictu opi-
nionum contradistoriarum, quando nihil certi potest
invenire, spreta probabiliore & tutiore sequitur minus
probabilem, quam judicat probabilius esse falsam &
contra Dei voluntatem, an inquam ille sit sollicitus, ne
forte altera pars Deo magis placeat, an eam sequatur,
quam judicat Deo magis placere, an paratus sit volunta-
tem Dei sequi, inquamcunque partem noverit magis in-
clinari? ille judicat verisimilius esse, quod ista pars,
quam contemnit, conformis sit voluntati Dei.*

Pergit S. Bernardus; *Nemo dubia pro certis admie-
tat; nemo sibi in dubiis iudicium vendicat, præcipit et ve-
sententiam: & experiemur, quod scriptum est: pax multa
diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scanda-
lum &c.* Qui sequitur opinionem minus probabilem, re-
licta ea, quam judicat esse probabiliorem & securam,
merito dubitat de veritate & honestate suæ operatio-
nis, cum judicet verisimilius esse, quod sit contra Dei
voluntatem, & tamen sibi iudicium vendicat, præcipi-
tatque sententiam, sibi licitum esse hic & nunc juxta
eam operari. *Judicet prudens lector, an taliter ope-
rans diligat legem Dei & Deum ex toto corde?*

Redeamus ad Bernardum: *Vnde enim sunt scanda-*

la, unde turbatio, nisi quod propriam sequamur voluntatem, & temerè, quod volumus in corde nostro desinientes. Si quo modo id prohiberi contingat, aut impediri, continuo etiam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum poni sumus.

Vnde scandalose propositiones, quas ob inde ortam turbationem summi Pontifices damnarunt, unde inquam hac scandala, unde turbatio, nisi quia authores earum propriam secuti fuerunt voluntatem & temere, sive obtinuem probabilitatem sibi visam magni ponderis, quod voluerunt in corde suo, desinientes, esse licitum eas sequi, eo quod licitum sit sequi omnem opinionem probabilem, etiam relicta probabiliore & tutiore? & quia illas contigit à Pontificibus prohiberi, & impediri laxitates, assertores earum & fautores aliqui in impatientiam & scandalosam murmurationem fuerunt prout, ut constat satis ex sparsis Anonymorum lucifugorum libellis, etiam post emanatum Pontificis decretum, contra eos, qui in impetrando decreto operam impenderunt, aut huiusmodi vagam probabilitatem impugnarunt, ut nihil dicam de dictatis privatim, & publicè, quibus tanquam Jansenistæ traducuntur, ad constandam invidiam sententiæ, apud simplices lectores & auditores.

Si damnatarum authores fuissent vagæ probabilitatis impugnatores, non fuissent orta ista scandala nec turbatio.

Sed audiamus ulterius S. Bernardum: Domine, ait Propheta, in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Alius enim ambulat in lumine vultus

vultus sui, sollicitus facere suam voluntatem, & beneplacitum cordis sui considerans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus, quid hominibus placeat - - homines sibi ipsis, aut alijs hominibus placere studentes confusi sunt; sed qui in lumine vultus tui ambulant, Domine, id solum cogitantes, quomodo tuam faciant voluntatem, & toto corde contendentes placere tibi; nunquid in nomine tuo exultabunt. Qui legit, & intelligit propositiones à Summis Pontificibus damnatas, prudenter judicet, an, si quis eas, præsertim aliquas (quæ authoribus visæ fuerunt practicè probabiles) in concursu oppositarum stantium pro legibus, ante damnationem fuerit in operando secutus, relictis oppositis, sit censendus ambulasse in lumine vultus humani, vel divini? judicet, an qui has, vel oppositas practicavit, studuerit placere Deo ex toto corde? judicet, an harum, vel illarum authores aut sectatores per censuram pontificum fuerint confusi?

Dices, etiam mei Ordinis Doctores aliquas ex damnatis tradidisse &c. Quid inde? propterea nõ murmuro; neq; id dicentibus aut scribentibus irascor: neq; arguo, quod dolosè aut aperto Marte eos læserint, aut Ordine meum. Habuit, habet, & ut spero, semper habebit Ordo ingenia, etiam præstantia, sed non præstantiora ingenio S. Augustini, qui libros Retractationum scripsit. Non ferant igitur ulli ægrè, quod Summi Pontifices memoratas opiniones præscripserint. Qui vivunt & adhæserunt illis, humiliter retractent; & si objiciatur, ea non debuisse doceri, respondeant cum S. Augustino in prol. Retr: Neque enim quisquam nisi imprudens, idè quia

mea

mea errata reprehendo, me reprehendere audebit. Sed si dicit, non ea debuisse à me dici. -- Verum dicit, & mecum facit -- neque enim reprehendere deberem, si dicere debuisssem. S. Ignatius in lib. Exercit. R. 13. ait. ut ipse Ecclesie Catholice omniò unanimes, conformesque simus: Si quid, quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definiere, debemus itidem, quod nigrum sit, pronuntiare: Illi acquiescendum.

S. Augustino consonat etiam S. Thomas, qui quodl. 3. art. 13. dicit, eum, qui in concursu & conflictu opinionum non habet conscientiam de contrario, sed certitudinem, si in quandam dubitationem inducatur &c. contrarietate opinionum, peccare; quia sic periculo se committit: ergo à fortiori peccat ille, qui sequitur sententiam minus probabilem, relictâ tutiore & probabiliore. Probatur consequentia: quia illa non solum inductus est in dubitationem ex contrarietate opinionum, sed sequitur illam, quam probabilius iudicat esse falsam & divinis legibus contrariam, non obstantibus reflexionibus in iudicium oppositam incertam &c.

Confirmatur; S. Thomas quodl. 9. art. 15. ait, quod omnis questio, in qua de peccato mortali agitur, nisi expressè veritas habeatur, periculosè determinetur; qui error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto &c. Sed hæc doctrina est contraria doctrinæ probabilisticæ in præsentibus; ergo, secundum S. Thomam, non est licitum, sequi minus probabilem &c. in rebus ad salutem spectantibus, quando agitur de peccato mortali. Probatur minor: quia probabilistæ docent,
in

in concursu opinionum, quando etiam agitur de peccato mortali, etsi expressè veritas non habeatur, sine ullo tamen periculo posse determinari, quod non peccetur, sive quis sequatur minus probabilem &c. sive probabiliorem & tutiorem: Quod autem tunc non habeatur expressa veritas, patet, quia operans in tali concursu incertus est de veritate, & sequens minus probabilem &c. iudicat illam, quam sequitur, habere plus falsitatis quam veritatis &c. sive quod propius accedat ad falsitatem quam veritatem.

Confirmatur secundò ex eodem loco; quia S. Thomas dicit: *error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est mortale, sive quo non creditur esse contra legem graviter obligantem, quod est contra legem graviter obligantem, non excusat à toto*; ergo dum aliquis sequitur opinionem minus probabilem &c. erroneè iudicans, non esse peccatum, sive non esse contra legem, quod revera est, non excusatur à toto, licet forte excusetur à tanto; sed secundum probabilistas sequens minus probabilem excusatur à toto & tanto; ergo doctrina S. Thomæ est contraria doctrinæ probabilisticæ de tuto sequendâ minus probabili &c.

Dices, S. Thomam loqui de errore vincibili, & teste Terillo pag. 448. in probat. 14. *Omni probabilitatem, etiam in contradictione probabilitatis directè majoris pro parte contraria, necessariò connecti cum invincibili ignorantia legis divinæ prohibentis tale objectum &c.*

U Sed respondeo, supra satis ex S. Augustino & S. Thoma &c. probatum esse, non dari ignorantiam invincibilem legis naturalis saltem secundum se specta-

tæ &c. ac proinde, secundum eosdem sanctos Doctores, non omnem probabilitatem necessario connecti cum invincibili ignorantia in materia juris. Hoc enim est in quæstione, & à nobis negatur, & hoc modo etiam argumentati fuerunt Authores propositionum damnatarum. v. g. omnis propositio probabilis necessario connectitur cum invincibili ignorantia; sed hæc propositio &c. *licet procurare abortum ante animationem fœtus &c.* est probabilis, ergo connectitur cum invincibili ignorantia; & tunc sic: qui sequitur opinionem necessario connexam cum invincibili ignorantia, non peccat, sed qui sequitur probabilem, sequitur opinionem taliter connexam cum ignorantia; ergo non peccat, &c. & hæc est radix propositionum damnatarum. Adde, etsi dari possit ignorantia invincibilis, Legis in concursu tamen contradictoriarum sententiarum frustra allegari ab eo, qui sequitur minus probabilem, cum vincibiliter ignoret, ut probatum est. Imò jam sufficienter in tali ignorantia victa est per oppositum iudicium probabilis.

Si clarius S. Thomæ mentem de huiusmodi errore in concursu opinionum intelligere quis desideret, observet quodl. 3. art. 10. sic discurrentem: *Respondeo dicendum, quod diverse opiniones Doctorum S. Scripturæ, siquidem non pertineant ad fidem & bonos mores, absque periculo auditores utramque opinionem sequi possunt. Tunc enim habet locum quod Apostolus dicit ad Rom. 14. unusquisque in suo sensu abundet. In his verò quæ pertinent ad fidem & bonos mores nullus excusatur, si sequatur erroneam opinionem alicujus magistri. In talibus enim*

igno-

ignorantia non excusat, alioquin immunes à peccato fuissent, qui secuti sunt opinionem, Arrij, Nestorij, & aliorum Hæsiarcharum. Nec potest excusationem habere propter simplicitatem auditorum, si in talibus opinionem erroneam sequantur. In rebus enim dubijs non est de facili præstandus assensus; quinimò, ut Augustinus dicit in lib. 3. de doct. Christianâ, consulere debet quis regulam fidei, quam de scripturarum planioribus locis & Ecclesia autoritate percepit. Ex hoc loco patet, quod, secundum S. Thomam, ille, qui in concursu opinionum in rebus, ad fidem & mores pertinentibus, sequitur opinionem, re ipsa legibus divinis contrariam, non excusetur per ignorantiam, sicut nec hæretici excusantur, etsi evidenter non cognoscant suas opiniones esse contrarias legibus divinis. Similia habet quodl. 8.

Dices S. Thomas agit de opinione erronea manifestè, quando hic & alibi dicit nō excusari illum, qui sequitur errorem, alicujus magistri. Respondeo negando assumptum, cōtrarium enim patet ex quodl. 8. a. 13. ubi agens de difficili & obscura quæstione an habens plures præbendas peccet? dicit, qui facit cōtra opinionem magistrorum veram, non excusatur à peccato, cum faciat contra legem Dei, quamvis non faciat contra conscientiam. Ad peccandum sufficit, quod sequens opinionem vincibiliter ignoret legem, ad quod non requiritur, ut manifestè sit omnibus falsitas sententiæ.

His conformè est, quod docet S. Antoninus 1. part. tit. 3. c. 10. R. 4. ubi ait: *Potest aliquis tenere unam partem alicujus opinionis, & secundum eam operari, dummodo talis opinio non sit contra auctoritatem expressam S. Scriptu-*

Scriptura, nec contra determinationem Ecclesie Catholice, & quando etiam ex contrarietate opinionum non inducitur dubium, sed bonam scientiam & credulitatem formet, de eo, quod credit, tanquam probabiliori parte &c. & addit, ut ad vitandos errores homo se ad gratiam prepararet, quantum potest, ut sapientiam invocet, ut scripturas diligenter investiget, ut querat eam quasi pecuniam, ut adhibeat diligentiam in inquirendo. & 3. part. 4. §. c. 2. §. 9. dicit, illum qui agit contra dubium non peccare, dum adheret opinioni alicujus Doctoris, & habet rationes probabiles pro ipsa magis, quam pro opposita opinione. Consentit in hac materia Angelico Doctori etiam Doctor Subtilis in 3. distinct. 24. q. 1. dicens: in moralibus, quando sunt altercationes de aliquo peccato, quando primo est mortale, ut si unus peritus in scientia dicat, quod non licet sic mercari, & alius dicat, quod licet, tutius est non procedere sic vel sic, sed expectare, quousque veritas pateat aliunde: si enim ita esset, quod unus Doctor diceret, aliquem peccare mortaliter, nisi sic faceret, & alius, quod peccaret, si sic faceret, tunc simplex foret perplexus: ideo benè videndum est in moralibus, antequam aliquid asseratur, quia videlicet cum habens duas opiniones contrarias perplexus sit, periculosè se determinaret ad unam, nisi re diligenter inspecta, illam probabiliorē agnosceret. Et in 4. dist. 11. q. 6. cum multo sit probabilior pars negativa, non sine peccato aliquis se exponit dubio, sequendo affirmativam, minus probabilem. Exstat opusculum egregium cujusdam recentis Scotistæ, qui plura ex Scoto adducit loca, probatque opinandi licentiam, non solum morum integritati repugnare, sed etiam lumen natura-

lis rationis extinguere; observatque, S. Thomam, Scotum, aliaque Scholæ lumina in quæstionibus de rebus moralibus, variis argumentis verisimilibus utraque parte munita, nunquam adhibuisse responsionem recentioribus familiarem, quæ erat facillima, si eam tutam putassent: nimirum liberum esse utriusque partis argumentis non destitutæ delectum. Hinc dolendum esse dicit Contensonius, alios Scotistas in hac controversia aliter sentire.

Hæc sanctorum Doctorum doctrina fundata est in S. Scriptura utriusque testamenti. Hæc enim mandat, ut *impleamus Dei mandata ex toto corde, & ex tota anima*, ut Deut. 26. sed qui in concursu opinionum sequitur minus probabilem, & non tutam, non potest dici sic implere Dei mandata, cum iudicet probabilius esse, quod Deus per operationem, quam exercet, sit offendendus, sive quod illa sit contra Dei legem, & falsa.

Ecclesi. 37. dicitur, ut *ante omnia opera verbum verax præcedat*: ille autem, qui sequitur minus probabilem, iudicat probabilius esse, quod opinio, quam sequitur, sit falsa, ergo &c.

Matth. 7. monemur, ut *intremus per portam angustam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem*. Quam angustam portam & arctam viam quidam Probabilistarum demonstraverint & intraverint, illi scilicet, quorum propositiones Summi Pontifices proscripserunt, notum est. De talibus loquitur Cabassutius, Congregationis Oratorii Presbyter, lib. 3. de Juris Canonici theoria & praxi, c. 13. dum inquit:

G

Scripto-

Scriptorum caterva ante annos circiter triginta sese qua-
 quaversum effudit, criminofarumq; opinionum portenta
 disseminavit, quibus eorum auctorum quilibet magnam,
 & in tuto positam probabilitatem, vel suo unius suffragio,
 auctoritateq; se conciliare praeſumebat, imo & jactabat,
 sibi genus humanum vinculo amplissima beneficentiae aſtri-
 ctum, ob sublata peccata mundi; quia quae olim habe-
 bantur pro criminibus, sua auctoritatis pondere reddi-
 diſſet licita & honesta, viamq; illam arctam & arduam,
 quae ducit in calum, in amplissimam aream & planitiem
 convertisset, quae tuto & indiscriminatim universi absque
 ulla difficultate in calum devenirent, solis exceptis, qui
 tantum beneficium non agnoscerent, divinasq; illas proba-
 bilitates non exoscularentur; quorum duntaxat est despe-
 rata salus, & certissima damnatio.

Huc etiam facit, quod Apost. ad Theſſ. 5. monet,
 videlicet, ut ab omni specie mala abſtineamus; qui autem
 amplectitur opinionem minus probabilem, &c. judi-
 cat hoc, quod agit, probabilius esse malum, ergo non
 abſtinet ab omni specie mala.

Hæc, ut decet, perpenderunt Summi Pontifices, &
 Concilia; & hinc docuerunt, mores esse conforman-
 dos juxta S. Scripturam, sanctorumque Patrum do-
 ctinam esse vitam instituendam. Non nostra, inquit
 Innocentius I. in Epist. ad Victricium, praecepta impe-
 rantur, sed ea, quae per desidiam aliquorum neglecta sunt,
 ab omnibus observari cupimus, quae tamen Apostolica &
 Patrum traditione sunt constituta. Et Gregorius 7. Vi-
 dentes ordinem Christianae Religionis multis jam labefa-
 ctatum temporibus, & principales ac proprias lucranda-

rum animarum causas diu prolapsas, & suadente diabolo conculcatas, concussi periculo & manifesta perditione Dominici gregis ad sanctorum Patrum decreta, doctrinamq; recurrimus: nihil novi, nihil ad inventionem nostram statuentes; sed primam & unicam ecclesiasticam disciplinam regulam & tutam sanctorum viam, relicto errore repetendam & sectandam esse censuimus. Nihil novi, inquit, nihil ad inventionem nostram, &c. quid dixisset hic Pontifex, si audivisset vel legisset has Caramuelis Eminentis Probabilistæ voces: *Tota moralis Theologia nova est. Quis enim negare audebit, esse hodie in Diana centenarum opiniones probabiles (id est securas) quæ Augustino, & antiquæ Ecclesiæ Patribus ignotæ fuerunt?* Ex quibus infero, hoc ipso esse suspectas, quod S. Patribus fuerint ignotæ. Interroga majores tuos, & dicent tibi. Deuter. 32.

Quid sibi vult ista novitas? nonne vobis videtur, nescio quam redolere fallaciam? S. August. cont. Epist. Fund. c. 6.

Sed miror admodum, si novus iste novarum inventor assertionum, & assertor inventarum, invenire in hoc rationem potuerit, quæ sanctos Patres latuerit, Ambrosium & Augustinum, sive auctoritatem eorundem auctoritate potiore. S. Bern. in Epist. 77. ad Hugon.

Vadunt Doctores in ad inventionibus suis, qui non sequuntur dicta sanctorum, sed opiniones novas, subtiles, & curiosas, non utiles, ad pruriendum aures. S. Anton. 2. p. tit. 4. c. 5.

Sanctus Ignatius in cit. lib. Exercit. inter regulas de sentiendo cum orthodoxa Ecclesia, jubet Patrum se

Superiorum decreta, mandata, traditiones, ritus & mores studiosè probare.

Felix 3. Epist. 7. ait : *Sciat, quòd se decipit ipse, qui fallit, nihilq; per nostram facilitatem tribunalis Excelſi iudicio derogari, cui illa sunt rata, qua pia, qua vera, qua iusta sunt.*

Concil. 8. Constantinopolitanum art. 10. c. 1. monet, *ut rectam regiamq; divina iustitia viam, sine erroris offensa teneamus, sanctorum Patrum correcta veluti inextincta quaedam semperq; lucentes facies sequenda sunt. Quapropter sanctiones Ecclesie Catholicae & Apostolicae per traditionem, tum à Sanctis, omnisq; laudis praconio celebrandis Apostolis, tum ab orthodoxis, œcumenicisq; & provincialibus Concilijs, aut à quovis Deiloquo Patre & Doctore Ecclesie acceptas, servandas custodiendasque profiteamur, &c.* Nec hîc, nec in alijs Concilijs, aut sanctorum Patrum libris mentio fit de formando iudicio practico, etiam contradictorio, ad libitum, in concursu opinionum, ex reflexis & reflexò reflexis præmissis. Diverſarum Catholicarum Academiarum, uti & Episcoporum, & Archi-Episcoporum, Censuras emanatas contra vagam probabilitatem, quibus jam dicta confirmari possent, brevitatis causa omitto. Possunt legi apud suprâ citatos pro conclusione Authores, qui fusiùs de hac rescripserunt.

Quis omnibus his benè perpensis non iudicaret cum S. Augustino, continuis vigilijs excubandum esse, *ne opinio verisimilis fallat, ne decipiat sermo, ne se tenebrae erroris offundant, ne quod bonum est, malum, aut quod malum, bonum esse credat, ne certis incerta preponat in rebus ad salutem pertinentibus?*

Pluri-

Pluribus confirmabitur hæc sententia per oppositiones contra singulas damnatas, & per responsiones ad objectiones in §§. sequentibus.

PARAGRAPHUS QUARTUS.

Confertur & opponitur doctrina S. Augustini, & aliorum particularibus vaga probabilitatis Consecrarijs, id est singulis propositionibus à Pontificibus proscriptis, & Veritas præcedenti §. asserta confirmatur.

ET si §. præcedenti generaliter & sufficienter fuerit probatum, principia Probabilistarum, quibus persuadere conantur, licitum esse, sequi opinionem minus probabilem, relictâ probabiliore, & tutiore, non coherere cum doctrina S. Augustini, & consequenter eidem adversari propositiones ex iisdem principiis deductas, & à Summis Pontificibus censurâ perstrictas, ad id tamen confirmandum juvat, singulis in particulari conferre & opponere doctrinam sancti Patris, & aliorum, quos in priore editione omisi, solâ contentus auctoritate S. Augustini, & non ita pridem ex æquo apposuit in sua statera proscriptarum ab Innocentio XI. Petrus Lambertus Ledrou, Ordinis nostri S. Th. Doctor & Professor Lovaniensis, qui Romæ fuit, quando fuerunt examinata.

Propositio Prima.

Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem, de valore Sacramenti, relictâ tutiore,